

Verksamhetsberättelse 2025

Åsa Stenström

Museichef

Kontakt: 072-235 25 87; asa.stenstrom@hudiksvall.se

Inledning

Stiftelsen Hälsinglands museum arbetar utifrån sina stadgar och från överenskommelser med Hudiksvalls kommun och Region Gävleborg. Museet utgår från synen på kulturen som en demokratisk och omvandlande kraft i samhället, grundad på yttrande- och tryckfriheten, religionsfrihet, jämlikhet och med en strävan att garantera allas lika rättigheter och allas möjlighet att delta.

Det allvarliga internationella läget gör att kultur- och världsarv som fredsbevarande och demokratiska projekt är ständigt aktuella. Ett museums uppgift är att samla in, vårda, förvalta och tydliggöra vårt kulturarv, medverka i den historiska och samtida forskningen, analysera och begripliggöra historia och samtid, förmedla genom utställningar, program och pedagogisk verksamhet, samt bjuda in till samtal och debatt. Museilagen slår fast museernas ställning som fria kunskapsinstitutioner utan politisk styrning av verksamhetens utformning.

De pågående klimatförändringarna gör att arbetet med kulturarvet och samhällsfrågorna även måste innehålla ett klimat- och miljöperspektiv, bland annat i skapande skola och utställningar, men också i planeringen av lokalernas fysiska miljö och energikonsumtion.

Samarbetet med kulturens länsinstitutioner är viktig, men det är också viktigt att museet är lyhört för behov och önskemål från kommuner, föreningsliv och civilsamhälle.

Under år 2025 har Stiftelsen Hälsinglands Museum arbetat utifrån sina uppdragsöverenskommelser med Hudiksvalls kommun och Region Gävleborg, som ligger till grund för museets verksamhetsplan. Museet har främjat arbetet med kulturarv, bildkonst, formkonst och slöjd i länet enligt uppdrag. Museet har följt uppsatta mål och kan se tillbaka på ett välbesökt år med utställningar, pedagogik och programverksamhet av högsta kvalitet, samt ett professionellt arbete med kunskapsuppbyggnad, samlingar, arkiv och bibliotek. Nedan följer Hälsinglands Museums verksamhetsberättelse 2025.

Ekonomiska förutsättningar

Stiftelsen Hälsinglands Museum finansieras av bidrag från Hudiksvalls kommun och Region Gävleborg, bidrag som till 2025 skrevs upp av kommunen men inte av regionen, vilket naturligtvis påverkat ekonomin för Hälsinglands Museum. Då museet dock redan innan 2025 fick dessa signaler så var budgeten anpassad till detta läge.

Museet har under året fått ett utökat bidrag från Hudiksvalls kommun fram till och med 1 juni 2027 för en kommunikatörtjänst till museet.

Utöver bidrag från huvudmännen förmerar Hälsinglands Museum sin budget med upp emot 25 % i form av intäkter, projekt och tjänster inom kulturmiljövård.

Projekten som har bedrivits under året har följt uppsatt budget. Under året kom det in större projektintäkter än uppskattat då budgeten lades. Detta gällde även intäkter till löner under hösten, då minoritetssamordnarens tjänster köptes av Hudiksvalls kommun för arbete inom projektet *Romsk inkludering* samt inom ett projekt kring *HBTQI*.

Utställningen *Dimljus* har fått stöd av Region Gävleborg med 100 000 kr för arbete med utställningen, samt fick utöver det kostnadstäckning för hälften av transportkostnaderna.

Kultimera har stöttat museets projekt att skapa filmer till pedagogiken kopplad till världsarvet Hälsingegårdar med 75 000 kr.

Litteraturutveckling vid Region Gävleborg har stöttat museet för anställande av författare för författande/tryck av bok för barn på temat världsarvsgårdarna med 50 000 kr.

Museet har ansökt om medel för fördjupad forskning kring medeltida kyrkoskulptur i Norrland, samt tryckbidrag för publikationer som museet planerar ge ut på eget förlag. Flera bidrag har beviljats under slutet av året som möjliggör forskning och tryck av publikationer för 2026.

Kulturmiljövård bedrivs enligt plan och inventeringsprojektet i Ljusnans församling har slutfakturerats. Dock har en summa omförts till 2026 då projektets medarbetare i samband med inventeringen upptäckt betydligt fler objekt i flera av kyrkorna än vad som ingick i det ursprungliga underlaget.

Övriga intäkter är försäljning i kafé och butik; bokförsäljning; hyresintäkter i samband med uthyrning av lokaler; visningar för grupper (dock inte barn och unga/skola, kommun eller region) samt intäkter i form av föreläsararvoden och vandringsutställningar.

Bidraget från Riksantikvarieämbetet för handledartjänsten för Kulturarvs-IT har utökats något under året.

En personal till Kulturarvs-IT har rekryterats på 50 % under året, så museet har nu åter de fem tjänster som krävs för att få handledarbidrag via Riksantikvarieämbetets Kulturarvs-IT för tillgängliggörande av museets samlingar. Det innebär också planerade kostnader, men också intäkter i form av lönebidrag, kopplade till denna tjänst.

Museet har fått ökade kostnader för köp av administrativa tjänster från kommunen, ekonomi- och HR-tjänster. Kostnaderna för lönetjänster ligger sedan årsskiftet hos Lön Hälsingland med säte i Bollnäs kommun, även där med ökade kostnader för museet. Kostnaderna var inte fullt ut budgeterade, så verksamhetsbudgeten justerades under året för att täcka detta.

Styrelsen beslutade vid ett extra styrelsemöte under året att 250 000 kr ur museets budget skulle finansiera en fas två av förstudien kring kunskapscentrum för Världsarvet Hälsingegårdar hösten 2025. Budgeten och verksamheten justerades för att täcka detta.

Ekonomisk analys

Löneläget på museet har noggrant analyserats i samband med lönerevisionen och två grupper har fått särskilda åtgärder då deras lönenivåer låg långt under avtalsenlig lön. Den ena gruppen är de lönebidragsanställda som hade mycket låg lönenivå, denna är nu reglerad (påbörjades redan 2024) som en särskild insats. Den andra gruppen som fått sina löner reglerade som en särskild insats är den visstidsanställda helgpersonealen, som låg långt under avtalsenlig lön. Detta reglerades också som en särskild insats. Timlönerna ligger nu på 152 kr per timme istället för 100 kr – en nödvändig insats som har påverkat budget.

År 2025 var nytt avtalsår, där märket i förhandlingarna hamnade på 3,4 %, vilket var en högre nivå än budgeterat. Löneprocessen är genomförd med lönesamtal och individuell

och differentierad lönesättning utifrån detta utrymme. Då avtalen blev sena, som ofta under avtalsår, utbetalades lönen retroaktivt från 1 april i samband med juni-lönen.

Hälsinglands Museum har haft en oförutsedd lönekostnad i form av vakt till utställningen *Lim-Johan – konstnären från den sjungande dalen*. Konstverken var högt försäkrade och det fanns inte möjlighet att skydda dem på annat sätt än med vakt, något vi inte hade räknat med i budget. Museets personal vaktade i så hög utsträckning som möjligt, men under en del vardagar, alla helger och sommarsemestrar vaktade visstidsanställd personal. Museet anställde också vakt till utställningen *Andersson, Bengtsson & Billgren*, det var dock planerat och redan inräknat i budgeten.

Det har periodvis varit högt besöksstryck på verksamheten i reception/butik/kafé, och vid de tillfällen ordinarie personal inte kunnat hjälpa i situationen har personal anställts på visstid för att se till att arbetsmiljön inte blir ohälsosam för personalen i kaféet och att servicen för besökarna hållits på hög nivå. Samma sak har gällt i samband med sjukdom eller ledighet för publikt arbetande personal samt för lokalvård.

Kostnaden för söndagsöppet täcktes av den budgeterade kostnaden på 115 000 kr. Söndagsöppet påbörjades i april i syfte att nå fler i besökskategorin familjer och förvärsarbetande som inte kan besöka på vardagar. Lönekostnaderna landade på strax under 85 000 kr för söndagarna under perioden.

Lönekostnaderna hamnade totalt sett högre än beräknat också beroende på att externa konsulter behövt anlitas mer än planerat och budgeterat. Det har i hög utsträckning handlat om behov av konservatoriskompetens i samband med avsyning av inlånad konst till utställningar i samband med uppackning, hängning och nedpackning. Det var aktuellt till utställningen *Lim-Johan – konstnären från den sjungande dalen* samt till *Andersson, Bengtsson & Billgren*. Till den senare utställningen krävde också Moderna Museet sina egna kurirer/konservatorer på plats i samband med upp- och nedpackning samt hängning. Museet har också köpt tjänster av konservator samt personal för säkerhetshängning av konstverken. Vi tog höjd i budgeten för detta, men då försäkringar och transporter varit mer kostsamma än vi räknat med, landade utfallet för utställningar högre än budget. Även försäkringskostnaderna landade högre än budgeterat. Då museet visat många konstutställningar, och följer branschens MU-avtal för ersättning till konstnärer, så har också den summan blivit betydligt högre än ett normalår. Flera formgivare har också anlits under året på konsultbasis, vilket också påverkat budgeten för utställningar. En försiktighet och omfördelning inom verksamhetsbudgeten har dock täckt dessa kostnader.

Konsulter som anlits är Västsvensk konservering för stockbåten till den förhistoriska utställningen; arkeolog vid Sweco för framtagande av manus till den förhistoriska utställningen; formgivning av Lim-Johan-utställningen; formgivning och säkerhetshängning av Andersson, Bengtsson & Billgren, samt konservering av väggmålningar; fotografi i textilsamlingen, på Drakön inför förhistorisk utställning samt fotodokumentation av utställningar; informationssökning och kontaktskapande inför utställning om Bishop Hill (2027); konsult från Anticimex kopplat till malangrepp i samlingarna samt sakkunniga till projektet *Nya berättelser till världsarvet*. Filmare och musiker har också anlits för filmproduktionen för världsarvspedagogiken, kostnadstäckta av medel från Kultimera. Musiker, invigningstalare och föreläsare har förstås också arvoderats i samband med programaktiviteter och vernissage, liksom slöjdare.

I den av styrelsen ledda förstudien kring en världsarvsportal ingår också lönemedel och konsultarvode. Hudiksvalls kommuns har också gett full kostnadstäckning för kommunikatörens lön, en kostnad och intäkt som inte var med i budgeten förrän efter att avtalet skrevs gällande från och med den 1 mars 2025.

Vid analys av årets resultat så följer kostnaderna i övrigt i stort uppsatt budget. Några icke akuta investeringar i fastigheten har flyttats till 2026, där vi under året varit försiktiga. Resultatet landade på ett plusresultat på 267 725 SEK.

Kommentarer till verksamheten under året

Samlingar, arkiv och bibliotek

Under året har museet påbörjat en behovsanalys för samlingarna, som är grunden för museet och som ska förvaltas, utvecklas, förvaras och bevaras för alla framtid. Flera av arkiven och magasinerna är helt fyllda, vilket hindrar den samtidsinsamling som museet måste arbeta med för att också samtiden ska bevaras, så att museet kan berätta om vår tid också i framtiden. De samlingar som redan finns saknar i flera fall klimatanpassning och ibland rätt ljusmiljö. För vissa lokaler finns det också risk att skadedjur, främst insekter, kan ta sig in. Fotoarkivet har dock mycket bra förhållanden och tjänar som en målbild för övriga utrymmen för samlingar.

Ett av museets profilområden är textil. Den breda, folkliga textilverksamheten utgör en mycket stark tradition i regionen och i museets textiltutställningar tolkas tradition och förnyelse. Ett malangrepp i textilsamlingarna gjorde att all besöksverksamhet till textilarkivet fick ställas in och att alla textilier behövde frysas. En stor frys, som kan frysa ned till - 40, fick köpas in, en oförutsedd utgift. Arbetet och saneringsbehovet är omfattande och kommer att behöva fortsätta också under 2026.

En inventering pågår parallellt bland textilier, som har fotats löpande under året.

Föremål med anknytning till vävning valdes ut och visades i en utställning i samband med den nationella vävmässan som 2025 hölls i Gävle, där museet också samlade vävminnen.

Under året har åtta digitala föredrag hållits under rubriken *Dräkttorsdag*, med 1 397 besökare per deltagande institution. Ämnesbredden har varit stor, och behandlat ämnen som *Medelpad – Folklig dräkttradition i norrländsk skärning*, *Dräkten trendar – men varför just nu?* samt *Dräkttradition i Voxnadalen*. Dräkttorsdag är ett samarbete mellan Dalarnas museum, Västernorrlands museum, Hälsinglands museum, Sörmlands museum och Historical Textiles.

Till Dalarnas museum har ett antal föremål lånats ut till utställningen *Stickade svenska skatter ur folklig tradition*.

En stor mängd ny kunskap har byggts upp under året, arbetet med samlingarna har varit omfattande, mycket har digitaliserats och konserveringsinsatser har genomförts

Två konstverk har varit på internationella utlån, Ida Mattons gipsskulptur *The First Homosexuals* lånades ut till konstutställning i Chicago och museets verk av Anders Zorn lånades ut till konstutställning i Tyskland.

Under hösten har Hälsinglands Museum tillsammans med Arkiv Gävleborg och Läns museet Gävleborg fört dialog med Länsstyrelsen kring undanförelse av oersättliga samlingar i händelse av krig eller kris.

Hälsinglands Museum har utsetts till en plats som fått en Blue Shield uppsatt av Länsstyrelsen, en skylt som talar om att byggnaden inte får förstöras eller plundras i samband med krig. Skulle det ske ses det som ett krigsbrott.

Den förhistoriska samlingen har gått igenom under året för att se vilka nyckelobjekt som skulle kunna visas i en kommande förhistorisk utställning. Låneavtal för objekt som ska visas i utställningen har tagits fram gällande den så kallade Forsaringen och säkerhetsmonstrar har beställts.

I början av året invigdes en utställning bestående av objekt ur museets samlingar med titeln *Hälsingegårdarnas ting*. Där visades föremål ur samlingarna som hänger samman med hälsingegårdarnas målade inredning, för att visa ett urval av det som skulle kunna visas i en världsarvsportal.

Arkiv och digitalisering

Under året har museet fått in ett flertal arkiv från olika delar av Hälsingland, bland annat Bästäl, Orsta och Sörby. Uppordning av lokalreporter Sverker Söderströms tjänstearkiv har fortskridit och under arbetet med detta noterades att ett samarbete kring Arkivens dag vore intressant för allmänheten. Årets tema var *Natur och friluftsliv* och Sverker höll ett föredrag på temat. Arkivens dag hölls i Bergsjögården och museet visade flertalet skärmar med tidningsklipp och bilder ur Sverkers tjänstearkiv.

I början av året förtecknades tidningsklippssamlingen i museets förteckningssystem för effektivare sökning. Ett samlat grepp om arkivläggning av utställningsmaterial har diskuterats under året då detta gjorts sporadiskt tidigare.

Hälsinglands Museum får ett årligt bidrag från Riksantikvarieämbetet för en handledartjänst för att digitalisera museets samlingar i samlingshanteringssystemet Primus och dess publika plattform digitaltmuseum.se. Handledaren leder fem personal som är anställda med lönebidrag i detta, varav en har kontor i Bollnäs.

En personal hanterar insamlingen och publiceringen av DiBiS fotosamlingar på Hälsinglands Museum. Under sista delen av året publicerades mer än 100 000 bildposter på DiBiS sida på digitaltmuseum.se.

Registreringsträffar har genomförts hos grupper som registrerar i Norrala, Vågbro, Trönö, Ljusne, Vallvik, Sandarne och Edsbyn. Under hösten har besök påbörjats hos föreningar och studiecirkel i Edsbyn och Kilafors för att visa DiBiS i digitaltmuseum.se, informera om DiBiS och för att ge registreringstips.

Det finns ett stort engagemang i många föreningar som äger bilder i DiBiS, att få berätta om sin historia genom sitt bildmaterial. 25 föreningar, varav de flesta är hembygdsföreningar, är medlemmar i DiBiS ideella paraplyförening. 45 personer har varit aktiva att registrera i DiBiS under året och har tillfört information till bilder i sina respektive föreningars arkiv. Bildcirkel pågår i Trönö, Vågbro, Ljusne, Holmsveden, Kilafors och tre i Edsbyn. Under året har 17 nya samlingar med 14 719 nya fotografier registrerats. Genom en ny bildägare har också en ny kommun tillkommit i samarbetet,

nämligen Nordanstig. Sedan tidigare ingår Söderhamn, Bollnäs, Ovanåker, samt Norrsundet i Gävle.

Forskning och kunskapsuppbyggnad

På nationell arena har dialog förts med universitet i Göteborg och Uppsala, samt Dalarnas museum, Läns museet Gävleborg med flera, kring forskning, som också resulterat i ansökningar kring forskningsprojekt.

Forskningsantikvarie har deltagit i nätverksträffar kring forskning om folklig konst, samt anslutit till nätverket *FoMu – Forskning på museer*.

Ett projekt om Flors linnemanufaktur, där forskningsantikvarie deltar, syftar till att fördjupa kunskapen om Flors linnemanufaktur, som var en textilmanufaktur verksam i Mo socken i södra Hälsingland 1729–1859. Projektet har stöd från Agnes Geijers fond. Under året har tre digitala konferenser hållits. Målet med projektet är en monografi.

Forskningsantikvarie har under året skrivit två artiklar i ämnet medeltida konst i anslutning till projektet *Michel Sittow in the North? Altarpieces in Dialogue.*, en till den avslutande monografin och en till en festskrift.

Under våren förberedde forskningsantikvarie en forskningsplan och en ansökan till Berit Wallenbergs stiftelse om forskningsstöd till projektet *Haaken Gulleon och medeltida träskulptur i Norrland*, ett treårigt projekt på 50 % affirmerat till Uppsala universitet. I oktober kom besked att projektet beviljats och kommer att genomföras 2026 – 2028.

Forskningsantikvarie utförde under året också forskning om hälsingegårdar i Nordiska museets arkiv. Resan bekostades av Kungliga Gustav Adolfs akademien.

Publikationer

Planeringen för en publikation utifrån materialet som samlats in under produktionen av utställningen kring Kniv-Kalles liv har påbörjats. Avhandlingen *Människor och målningar* sålde slut under 2025, ett nytryck planeras. På museets förlag har boken *Från kåkstad till välfärd – Åviks historia* getts ut. Den handlar om stadsdelen Åvik i Hudiksvall, skriven av museets tidigare medarbetare Jan-Olov Nyström, och lockade många besökare vid det boksläpp museet arrangerade.

Kulturmiljövård

På uppdrag av Ljusnans pastorat dokumenterade Hälsinglands Museum kyrkoinventarier i Ljusdals kyrka, Färila kyrka, Järvsö kyrka, Ramsjö kyrka, Kårböle kyrka, Kårböle stavkyrka, Hamra kyrka, Los kyrka, Fågelsjö kapell samt tillhörande gravkapell, klockstaplar, församlingshem och andra byggnader. Arbetet påbörjades hösten 2024. Enligt offerten skulle cirka 1 850 inventarier dokumenteras i text och bild för att sedan registreras i registerprogrammet Sacer. Ungefär 2 350 föremål har registrerats.

Utställningar

Utställningsverksamheten har haft mycket hög kvalitet och lockat många besökare.

Familjen som försvann

En utställning som skildrar Joanna Rubin Drangers sökande efter sin judiska familjs gömda historia, producerad av Forum för levande historia.

Många skolor besökte det skolprogram som tagits fram av museets pedagoger.

Hälsingegårdarnas ting

En utställning med urval av föremål ur Hälsinglands Museums samlingar med anknytning till Världsarvet Hälsingegårdar.

Lim-Johan – konstnären från den sjungande dalen

En mycket uppskattad utställning kring Lim-Johans konstnärskap och liv, med inlånade verk från Edsbyns museum, Läns museet Gävleborg samt många privatpersoner.

Förlängdes över sommaren.

Klara Kristalova – ett konstnärskap

En utställning om konstnären Klara Kristalovas konstnärskap i samarbete med Hudiksvalls kommun, som i upphandling gällande konstnärlig gestaltning till Kattvikskajen valde hennes förslag.

Dimljus

En utställning med tolv samtida konstnärer med anknytning till Hälsingland. Ett projekt tillsammans med Region Gävleborg och Konstfrämjandet inom Konstfrämjandets länsövergripande satsning *I samlad rörelse*.

Båtmagasinet

Uppfräschning av utställningarna i visningsmagasinet vid Hudiksvalls hamn inför öppethållande 17 juni – 15 augusti, tisdag till fredag.

Ursinnlighetens tid är nu

Per Noréns, alias Spångossens, första separatutställning, karvsnitt av högsta kvalitet, invigdes 20 september och står in i maj 2026.

Vävmässan

En mindre utställning producerad till Hälsinglands Museums monter under Region Gävleborgs paraply vid Vävmässan i Gävle 25 – 27 september. Vävmässan fanns inte med i planering eller i budget för året, men var en viktig plats för museet att synas på. Omprioriteringar gjordes inom budgeten för detta.

Andersson, Bengtsson & Billgren

En utställning med verk av konstnären Dick Bengtsson och två samtida konstnärer som inspirerats av Bengtsson: Karin Mamma Andersson och Ernst Billgren. Många inlån från andra museer, gallerier och privatpersoner. Invigdes 11 oktober och står in i januari 2026.

Kolonin

Dokumentärfotografi av Erik Abel. Invigdes i sista lördagen i november och står in i april 2026. Skolprogram är framtaget till denna utställning med start i januari.

Julbordet i herrstugan

Traditionenligt dukades herrstugans julbord upp i den utställda herrstugan. Pedagog visade och berättade som helgaktivitet i december.

Förhistoria i Hälsingland

Under år 2026 kommer basutställning om Hälsinglands förhistoria att öppna vid museet, arbete pågick med förberedelser av denna under 2025.

Basutställningar

I museet finns flera basutställningar som inte har ett slutdatum, ett par av dessa behöver en översyn av tekniken och ett arbete med uppfräschning påbörjades 2025.

Vandringutställningar

Museet har visat egenproducerade utställningar på andra museer under 2025. I början av året visades utställningen *Kniv-Kalles två skatter – den funna och den försvunna* i Dalarnas museum och Länsmuseum Gävleborg visade utställningen *Människor och målningar – inredningsmåleri i hälsingegårdar 1700 – 1800* också i början av året. Vandringsutställningen *Resande bilder* visades på Kulturhuset Glada Hudik och utställningen om *Rosa Taikons liv* i Lidköpings bibliotek och Bollnäs kulturhus.

Utställningsproducent har under året suttit med i juryn för Slöjdsalongen, som 2025 visades på Länsmuseum Gävleborg. Hälsinglands Museum har fått frågan att visa en framtida slöjdsalong.

Programverksamhet

Som led i arbetet för ett tydligare barn- och familjeperspektiv har museet infört söndagsöppet från och med april 2025, något som varit mycket uppskattat av besökarna. Museet är istället stängt på måndagar. Den första söndagen varje månad erbjuder en skapandeaktivitet för alla åldrar tillsammans, utan kostnad för att alla ska kunna delta oavsett ekonomiska förutsättningar. Det har erbjudits aktiviteter anpassade för alla som vill delta såsom att slöjda i trä; familjevisning i olika utställningar; visning för barn i utställningen Dimljus samt pride-pepp-pyssel och julaktiviteter. Sammanlagt 2 172 besökare har besökt museet på söndagar från att det startade den 6 april.

För barnen har också *Museijakten* tagits fram, olika uppgifter för barnen att upptäcka i hela museet tillsammans med sina vuxna.

För årsrika har föreläsningar och aktiviteter genomförts på eftermiddagar på fredagar i museet, i samarbete med Hudiksvalls kommuns *Hudiksvall Hela Livet*. Sammanlagt har 29 uppskattade fredagsarrangemang genomförts, med sammanlagt 1 102 besökare.

Hälsinglands Museum har samarbetat med en stor mängd parter lokalt, regionalt och nationellt. Slöjd och skapande för allmänheten tillsammans med föreningar och studieförbund är exempel på samarbeten. Ett samarbete med HBTQI-rörelsen har inletts och uppskattad queer syjunta har genomförts. Museet deltog också på Hälsinglands Bokmässan, som 2025 gick av stapeln i Hudiksvall och på Vävmässan i Gävle. Mycket goda kontakter och samarbeten har knutits med Länsmuseum Gävleborg, Kultur Gävleborg och Hudiksvalls kommun. Dialog och utbyten har även förts med andra mindre museer i länet, såsom med Edsbyns museum och Ljusdalsbygdens museum. Planering för ett projekt kring folktro har påbörjats med Trolska skogen i Nordanstigs kommun. Dialog och informationsutbyte har skett med alla kulturchefar i länets kommuner genom möten under Region Gävleborgs paraply.

Museet har under året blivit inbjudet att delta i ett nationellt nätverk för museer med medeltida samlingar, samt har fått frågan om att arrangera en internationell runologikonferens på museet i maj 2026. Museet har tackat ja till båda frågorna.

I december höll det nationella samtidsdokumentära nätverket DOSS sin höstkonferens på museet, ett mycket givande och inspirerande möte där etik var ett fokusområde, som också poängterar hur viktigt det är för museerna att också dokumentera samtiden, både för idag men också för framtiden. Det vi samlar idag blir framtidens historia.

Hälsinglands Museum ingår också i Uppsala stifts kyrkoantikvariska samrådsgrupp, som förlade sitt höstmöte på museet, en tvådagarsaktivitet med sammanträde och nätverkande dag ett och studiebesök till Högs och Hälsingtunas medeltida kyrkor, med dialog med Forsa församling, dag två.

Personal har också bjudits in och föreläst på internationell konferens om medeltida kyrkoskulptur i Tallinn i Estland, samt kring resandehistoria i Norge.

Flera öppna programpunkter och seminarier har genomförts – ett urval:

- Fem *Folkfrukostar med Folkteatern*.
- Filmkväll Svedjenävor – om potatisupproret i Söderhamn.
- Seminarium/kunskapsdag om Världsarvet Hälsingegårdar i maj.
- Tre seminarier med koppling till förstudie om Världsarvet Hälsingegårdar.
- Hälsinglands museum var samarbetspart till Hudiksvalls och Bollnäs bibliotek, som arrangerade Hälsinglands bokmässa i Hudiksvall den 17 maj. Museet deltog med bokbord och arrangerade tre föredrag på Hälsingescenen med Jan-Olov Nyström under rubriken *Världen i lokalhistorien*, Lars Nylander om sin avhandling *Människor och målningar* samt Sebastian Casinge och Eli Olsson under rubriken *När samer och resanderomer skulle fördrivas*. Samtliga föredrag var välbesökta. På kvällen hölls en *After bokmässa* på museet där hörsalen, som rymmer 62 personer, var helt fullsatt under programmet *Hultkläppens låtar och leverne* med riksspelman Thomas von Wachenfeldt.
- Vid nationella minoriteternas minnes- eller högtidsdagar har museet hissat minoriteternas flaggor och genomfört många publika aktiviteter, se fler nedan.
- Queer syjunta med Sine Sarri från Rutan Remake.
- Slöjdaktiviteter med Övre Hälsinglands hemslöjdsförening och med Lisa Björke och Per Norén.
- Visning av *Rosa Taikon – konsten och kampen* i samband med att Hudiksvalls kommun utropade sig till MR-kommun (Mänskliga Rättigheter-kommun). Kaféet erbjöd då också kärleksmums till fika.

Flera i museets personal har föreläst lokalt, regionalt, nationellt och internationellt under året. De externa uppdragen har också förmerat intäkterna till verksamheten.

Pedagogik

Under året 2025 har pedagogerna mött sammanlagt 2 782 barn i pedagogiska program. Majoriteten av barnen har besökt någon av museets fasta eller tillfälliga utställningar. Museet deltog också med programmet *Från grottmålning till graffiti*, som del i Hudiksvalls kommuns skapande skola-projekt *Fyrenväggen*. Där besökte kommunens alla årskurs 5-elever museet för en snabbresa genom väggmålningshistorien.

Dessutom erbjöds skapandeaktiviteter under året, såsom workshops i att tälja med inspiration från Lim-Johan utställningen. Berätta, Berätta på turné har gjort stopp både i Harmånger och Gnarp. Berättarvisning på Ystegårn blev välbesökt och gav inspiration till ett utbyggt program om att berätta historien på ett nytt, roligt och intressant sätt. Konfirmandgrupper har under året besökt museets utställningar och fina samtal har följt därav. Stadsvandringar för årskurs 3 genomfördes under försommaren. Lovaktiviteter har arrangerats i samarbete med Övre Hälsinglands Hemslöjdsförening.

Världsarvspedagogik

Hälsinglands Museum delar en tjänst med Läns museet Gävleborg kopplat till världsarvspedagogiken. Under året åkte världsarvspedagogerna med kaffekorg under armen ut på besök till var och en av de sju världsarvsgårdarna för presentation och nyfikna frågor om hur samarbeten kan hittas framåt. Lektionsmaterialet – *Träslotten som blev världsarv* – presenterades både med digitala (Gästrikland & Hälsingland) och fysiska träffar (Bollnäs), samt på Gästrik-Hälsinge hembygdsförbunds årsmöte. Två filmer utifrån världsarvet Hälsingegårdar har, med bidrag från Kultimeras utvecklingspott, producerats under året. *Fäboden – gårdarnas skafferi och mejeri* hade premiär i december 2025 och *Festen – om hälsingegårdarnas målade festsalar* har premiär 2026. Det blev ett bra samarbete med Väsbo Fäbodlar, Granåsvallen. Ol-Anders i Alfta och Delsbo Forngård. I maj medverkade pedagogerna på Gästgivar dagarna där de berättade om världsarv och världsarvet Hälsingegårdarna för elever i åk 3, Bollnäs kommun. Även lärarfortbildning för SO-nätverket i Hudiksvall har genomförts.

Världsarvspedagogerna deltog i Nordisk Världsarvskonferens, som hölls i Köge i Danmark, under tre fullmatade och mycket inspirerande kompetensutvecklande dagar.

Förutom alla barn/elever har pedagog under 2025 nått även 1 931 vuxna.

Visningar för bokade grupper till museets fasta och tillfälliga utställningar och öppna visningar har genomförts.

Ett nytt arrangemang är Folkfrukostar på museet tillsammans med Folkteatern i Gävle.

Uppskattade tidiga morgnar med frukost och möten med Folkteaterns repertoar.

Pedagog har också medverkat i planeringsarbete och genomförande av Textilveckan i Forsa samt Hälsinglands Bokmässan på Kulturhuset.

Riktat uppdrag nationella minoriteter

Hälsinglands museum har arbetat med att synliggöra de nationella minoriteternas roll och ställning i det gemensamma samhället, med ett särskilt regionalt uppdrag att arbeta med den romska minoriteten i tradition och samtid. Museets arbete kring nationella minoriteter omfattar utställningar, pedagogik, program, arkivstudier och publikationer.

Museet har fortsatt samarbeta med Hudiksvall kommuns satsning på romsk inkludering kring aktiviteter om romsk historia och romskt kulturarv. Som exempel på gemensamma aktiviteter arrangerades en visning av dokumentärfilmen *Mormor Mamma Jag* med efterföljande samtal i februari, i juni hölls en dialogträff med resanderomer på museet och i december genomfördes en större utbildningsinsats om minoritetspolitik och romsk kultur för elever och förtroendevalda.

I samarbete med Hudiksvalls kommun och Svenska kyrkan anordnades program i samband med Förintelsens minnesdag som synliggjorde folkmordet på romer under Förintelsen och det hölls en öppen visning av utställningen *Familjen som försvann*. Museet

har även arrangerat program och visningar i samband med Internationella Romadagen och regionens minoritetsvecka. Museet flaggade med den romska flaggan under Internationella Romadagen.

Ett antal föreläsningar har hållits i regionen som synliggjort museets arbete och aktuella projekt med koppling till nationella minoriteter.

Under året har omfattande arkivstudier gjorts om resande vilket genererat ny kunskap som kompletterar och tillför nya perspektiv till Gävleborgs historia.

Samarbetet med resandeorganisationen Frantzwagner Sällskapet har fortsatt, bland annat genom projektet *Resandebilder*, en digital samling av bilder med anknytning till de resandes historia. På museets hemsida publicerades en kommenterad bildserie med samma namn.

Museet har haft visningar och pedagogisk verksamhet utifrån utställningen. *Familjen som försvann*, som skildrar Joanna Rubin Drangers sökande efter sin judiska familjs gömda historia.

Den dramatiserade föreställningen *Katitzj=MOD*, en kunskapshöjande insats om romers rättigheter och utsatthet för diskriminering, har erbjudits alla kommunens elever i åk 5.

Visningar av utställningen *Rosa Taikon – Konsten och kampen* har hållits för skolklasser, inbokade grupper och allmänheten. Kopplat till utställningen har ett program om romska arbetsböcker med Angelica Ström, Mikael Demitri, Angelina Dimiter Taikon och Håkan Blomqvist, samt en föreläsning med Hans Caldaras om Rosas livsgärning, genomförts. Den mindre vandringsutställningen om *Rosa Taikons liv* har visats på Lidköpings bibliotek.

Vandringsutställningen *Resandebilder* med bilder och texter som berättar om de resandes historia har visats på Kulturhuset Glada Hudik och på Bollnäs kulturhus.

Utställningen *Kniv-Kalles två skatter – den funna och den försvunna*, som producerats av Hälsinglands museum, har visats på Dalarnas museum under året. I utställningen visades föremål tillverkade av Karl Fredrik Johansson, en av de främsta företrädarna för resandekniven, men den berättar också om livet för de resande under första halvan av 1900-talet.

Hbtqi-frågor

Inför Hudik Pride arrangerade museet en skapandeverkstad där deltagarna fick knyta vänskapsarmband, göra pins och samtala. Genom ett samarbete med Hudiksvalls kommun och föreningen Pride Hudik genomfördes även queera syjuntor under två tillfällen under hösten.

Projekt

Nya berättelser om världsarvet

Arvsfondsprojektet *Nya berättelser om världsarvet* har fortsatt arbetet med att utveckla en arbetsmodell där unga själva söker berättelser i syfte att komplettera och vidga kunskapsläget kring världsarvet Hälsingegårdar. Under året har sju ungdomar arbetat självständigt med undersökningar av minoriteternas roll och ställning i det historiska lokalsamhället, med stöd av forskare, sakkunniga samt representanter från föreningar och minoritetsorganisationer. En handledare vägleder dem i arbetet. Ungdomarna har börjat presentera sina resultat genom föredrag vid bibliotek, museer och evenemang i Gävleborgsområdet.

Flera publika aktiviteter har genomförts genom projektet under 2025 i museet, samt i Gävle, Bollnäs, Delsbo och Bergsjö.

Resandelin

Ett treårigt projekt finansierat av Kulturrådet där syftet är att samla bilder och berättelser från resande, en gren av den romska minoriteten. Arkivforskning och förmedling har pågått enligt plan. En del i projektet är att samtida konstnärer ska skapa utifrån material som resande ofta arbetat med, för 2025 – 2026 är materialet lump, och utvald konstnär är Katarina Breiditis. Dock har konstnären under senare delen av året tackat nej till medverkan. Dialog har förts med Kulturrådet som är medvetna om detta. Projektet följer i övrigt uppsatta mål och budget.

Under året har forsknings- och dokumentationsarbetet fortsatt inom projektet. Månadsvis har längre kommenterade inlägg publicerats i bildbloggen Resandebilder på museets hemsida och i sociala medier. Två artiklar ur bildbloggen har under året översatts till norska och publicerats i det biografiska uppslagsverket [kvinnehistorie.no](https://www.kvinnehistorie.no). En artikel om resandehistoria i Nordiska museets bok *Nordbor* har översatts till den engelska utgåvan, *Nordic life*.

Kontakter har knutits med organisationer i Norge och Norden. I juni deltog projektledare i ett seminarium om resandehantverk anordnat av Norwegian Crafts på Nitja center for samtidskunst i Lillestrøm, Norge. I seminariet deltog representanter för Taternes landsforening, Glomdalsmuseet (med särskilt ansvar för resandehistoria), Nitja museum och designhistorikern Christina Zetterlund. I december anordnades ett nytt seminarium av Norwegian Crafts, denna gång på Hälsinglands Museum, med deltagare från Taternes landsforening, resandeorganisationen Frantzwagnersällskapet och The Finnish Museum of Romani Culture. Syftet med seminarierna är att etablera ett samnordiskt arbete runt minoritetshantverk och -historia.

Föredrag har hållits på bland annat Röhsska museet i Göteborg, Dalarnas museum, i samband med Värmässan i Gävle, bokmässan i Hudiksvall, minoritetsveckan i Bollnäs, samt i samband med seminarier med Norwegian Crafts och DOSS (Dokumentation av samtida Sverige).

Judiskt liv

Fram till maj 2025 fortsatte museets uppdragsarbete för Judiska museet. Uppdraget var att leta källor till synagogan i Gamla stan i Stockholm, som var i bruk 1795 – 1870 och har beskrivits som den dåtida svenska judenhetens bultande hjärta. Idag inrymmer lokalerna Judiska museet. Utställningen Schul, som uppdraget gällde, öppnade i december. Vissa synergieffekter kan konstateras, dels har uppgifter om judisk närvaro i Gävleborg framkommit, dels har uppgifter även om resande hittats i de källor som genomgåts, slutligen har samarbetet mellan de båda museerna fördjupats.

Föreläsningar

Museet förmerar budgeten även genom föreläsningar av museets experter i olika sammanhang, samt genom visningar för grupper som inte är skola eller barn och unga. Föreläsningar och/eller pedagogiska program har genomförts av tolv av museets anställda under året, kring olika teman, i museet, Hudiksvalls kommun, länet, nationellt och internationellt (Norge och Estland).

Besökare

Hälsinglands Museum är en mötesplats för alla. Styrelsen har beslutat om att fri entré ska gälla även fortsättningsvis, vilket är av stor vikt för att ha möjligheten att nå alla vi är till för. Med fri entré är alla inkluderade. Kaféet är museets hjärta och många förlägger boccirkel, slöjdräffar eller träffar kring kulturhistoriska intressen dit. Både stamgäster och förstagångsbesökare har fikar, tagit del av utställningar, fått ny kunskap, träffats och upplevt med konst och kulturhistoria som utgångspunkt – en verklig mötesplats för alla. Sammanlagt 41 586 besökare har besökt museet, varav 708 till Båtmagasinet i hamnen, som hölls öppet mellan tisdag och fredag 17 juni – 15 augusti. Resultatet visar en ökning med 6 090 besökare från 2024, då besöksiffran var 35 496. Av dessa är 2 782 besökare barn och unga som tagit del av pedagogiska program och aktiviteter under året. Många fler barn och unga har besökt museets verksamhet, men den automatiska räknaren i entrén skiljer inte på barn och vuxna, så det exakta antalet går inte att presentera. Utöver detta har också 1 397 besökare tagit del av digital programverksamhet, *Dräkttorsdag*.

Även i sociala medier, där aktuellt förmedlas genom text, bild eller filmade inslag, har museet fått avsevärt många fler följare, Facebook från en bit över 2 000 till 3 896, samt Instagram från 2 158 till 2 578. På Facebook har det varit 24 550 interaktioner och 1 489 733 visningar, vilket är höga siffror. Besöksessionerna på museets webbplats har också ökat kraftigt, med över 20 000 sessioner, från 74 842 under 2024, till 96 027 under 2025.

Kommunikation och marknadsföring

Museet har under året fått medel från Hudiksvalls kommun för att anställa en kommunikatör, något som har bidragit positivt till verksamheten och lockat nya besökare till museet och sociala medier.

Olika marknadsföringsinsatser har nått olika målgrupper. Museets verksamhet har spridits också genom direktsändningar i radio, inslag i TV, tidningsartiklar i lokalmedia, ICA-kuriren och i slutet av året gjorde DN:s Birgitta Rubin en recension av museet, vilket resulterade i en helsida med idel positiva omdömen, samt många nya besökare både från närområdet och olika delar av Sverige.

Övrigt

En förstudie kring en världsarvsportal för världsarvet Hälsingegårdar har pågått under året, ett uppdrag som är initierat av och ägs av styrelsen för Hälsinglands Museum.

Då dialog pågått under året kring kompletterande finansiering har konstaterats att den försäljning samt projekt- och uppdragsverksamhet museet har och driver är tillräcklig, då det medför en kompletterande finansiering på mellan 20 – 25 %.

Avslutning

Hälsinglands Museum är ett museum för alla. Det är mycket glädjande att drygt 6 000 fler besökt museets verksamheter under 2025 jämfört med 2024.

Hälsinglands Museum tackar Hudiksvalls kommun och Region Gävleborg för bidrag, god dialog och samverkan. Ett tack också till Berit Wallenbergs stiftelse, till Allmänna Arvsfonden, Kulturrådet och Hälsinglands Sparbank samt övriga bidragsgivare för bidrag under året.

Styrelsen riktar ett varmt tack till all personal som bidragit till verksamhetens fina resultat under året.

Styrelse 2025

Styrelsen har under året haft följande sammansättning:

Utsedda av Hudiksvalls kommun, ordinarie ledamöter:

AnnMargret Knapp (S), Ordförande

Kerstin Karlsson (M)

Alf Norberg (V)

Ingrid Bryntse (C)

Ersättare:

Björn Forsling (S)

Chatarina Weider (M)

Marie Ohlsson (C)

Lars Österberg (KD)

Utsedda av Region Gävleborg, ordinarie ledamöter:

Johan Persson Bång (M), vice ordförande

Xenia Hildén (S)

Sven Åke von Veh (SVG)

Ersättare:

Per Helgesson (S)

Stefan Embretzén (SD)

Thomas Djurhed (KD)

Revisorer, utsedda av Hudiksvalls kommun:

Thomas Groth (M)

Helena Ek Fält (S) ersättare

Revisorer, utsedda av Region Gävleborg:

Rosalie Carlén (KD)

Fredrik Åberg Jönsson (V) ersättare

Personalrepresentant: Joel Bergroth (Saco/DIK och Vision)

Personal 2025

Tillsvidareanställd personal:

Lina Andreasson, administratör, 100 %

Thilda Aura, kafé- och servicepersonal, 100 %

Joel Bergroth, antikvarie samlingar/digital samordnare, 100 %

Cristina da Silva Jonsson, husfru/lokalvårdare, 100 %

Lisa Jonsäll, arkivarie/handledare Kulturarvs-IT, 100 %, föräldraledig del av tid

Ingemar Karlsson, museitekniker/fastighetsskötare, 100 %

Caroline Lindegårdh, bildarkivassistent Kulturarvs-IT, 50 %

Thomas Myrsten, bildarkivassistent Kulturarvs-IT, 50 %

Lars Nylander, antikvarie/forskare, 100 %

Cecilia Olsson, museipedagog 50 %, världsarvspedagog 50 %

Lotta Samuelsson, bildarkivassistent Kulturarvs-IT, 50 %

Elisabeth Sjöberg, bildarkivassistent Kulturarvs-IT DiBiS, 35 %

Carl-Anders Skoglund, curator/grafisk formgivare/utställningsproducent 60 %

Åsa Stenström, museichef, 100 %

Niklas Törnblom, bildarkivassistent Kulturarvs-IT, 50 %

Visstidsanställd och projektanställd personal:

Annacarin Andersson, kommunikatör, finansierad av Hudiksvalls kommun
Maximilian Borg, projektmedarbetare *Nya berättelser om världsarvet*
Ulf Borin, fotograf
Sebastian Casinge, utredare, projektledare Resandeliv, 100 %
Elin Eriksdotter, museivärd
Carl-Magnus Green, antikvarie uppdrag kulturmiljö
Måns Höög, projektmedarbetare *Nya berättelser om världsarvet*
Greta Isaksson Tjäder, museivärd
Leja Ivarsson, museivärd
Hendrik Jansson Robles, utställningsvakt
Joel Johansson, projektledare *Nya berättelser om världsarvet*, 100 %
Oliver Juvin, projektmedarbetare *Nya berättelser om världsarvet*
Demila Katic, projektmedarbetare *Nya berättelser om världsarvet*
Susanne Klingefors, textilantikvarie
Curt Lindfors, utställningsvakt
Elvira Lindqvist, projektmedarbetare *Nya berättelser om världsarvet*
Kid Lucas Mac Callum Madsen, projektmedarbetare *Nya berättelser om världsarvet*
Emanuel Norberg, utställningsvakt
Leander Norberg, utställningsvakt
Samuel Norberg, utställningsvakt
Åke Norberg, utställningsvakt
Klara Nygren, minoritetssamordnare, 100 %
Agnes Oldberg, museivärd
Eli Olsson, projektmedarbetare *Nya berättelser om världsarvet*
Lina Olsson, museivärd
Matilda Olsson, museivärd
Johan Reineborn, projektmedarbetare *Nya berättelser om världsarvet*
Elvi Sandberg, antikvarie uppdrag kulturmiljö
Elisabet Sandqvist, antikvarie uppdrag kulturmiljö
Gunilla Stenberg, konsult förstudie världsarvsportal, direkt underställd styrelsen
Thilde Höglund, museivärd
Tyra Unge, museivärd
Ella Zetterberg, museivärd
Nelly Öhman, museivärd

Övrig personal/konsulter/anlitade experter:

Olle af Klintberg, musik, invigning *Ursinnlighetens tid är vår*
Anticimex
Lisa Björke, slöjd
Göran Cars, konsult förstudie världsarvsportal, direkt underställd styrelsen
Jannette Hentati, invigningstalare *Kolonin*
Peter Hoelstad, fotograf, konsult
Patrik Jonsson, filmare, världsarvsfilmer/-pedagogik
Ulf Kihlander, curator, formgivare, konsult
Lennart Kristiansson, konservator, konsult
Benny Marcel, invigningstalare *Ursinnlighetens tid är vår*
Melomys Rubi-Cola, musik, invigning *Andersson, Bengtsson & Billgren*
Per Norén, slöjd
Jan-Olov Nyström, utredare

Viveka Sjögren Bangoura, författare
Kristofer Sundman, kompositör, världsarvsfilmer/-pedagogik
Po Tidholm, invigningstalare *Andersson, Bengtsson & Billgren*
Bo Ulfhielm, Sweco, antikvarie/arkeolog, konsult
Malin Vessby, invigningstalare *Ursinnlighetens tid är vår*
Thomas von Wachenfeldt, riksspelman, *After Bokmässan/Hälsinglands bokmässan*
Västsvensk konservering, konservator, konsult
Jöran Österman, formgivare, konsult

Utöver dessa har också flera föreläsare anlitats under året, liksom många samarbetsparter såsom Hudiksvalls bibliotek och kulturförvaltning, Länsmuseum Gävleborg, Edsbyns museum, Ljusdalsbygdens museum, Folkteatern, Konstfrämjandet, Kultur Gävleborg (bild- och formkonst samt slöjd, världsarv, litteraturutveckling), Övre Hälsinglands Hemslojdsförening med flera.

